	ΑΠΟ 18/12/2016 ΕΩΣ 05/01/2017
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Πέμπτη 29 Δεκεμβρίου 2016

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. *Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα κάθε πρότασης και δίπλα σε κάθε γράμμα τη λέξη **Σωστό**, για τη σωστή πρόταση, και τη λέξη **Λάθος**, για τη λανθασμένη.*

- α.** Το 1932 εγκαινιάστηκε μια περίοδος κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα της Ελλάδας.
- β.** Οι Δηλιγιαννικοί υποστήριζαν τους μεγαλογαιοκτήμονες της Θεσσαλίας.
- γ.** Στις εκλογές του Μαρτίου του 1912 το κόμμα του Βενιζέλου έλαβε 146 βουλευτές.
- δ.** Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του Λαϊκού Κόμματος ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης.
- ε.** Η παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες ήταν από τις βασικές θέσεις του Σ.Ε.Κ.Ε.

Μονάδες 5

A2. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α)** Διχοτόμηση του χαρτονομίσματος
- β)** Εθνικών Κομιτάτων
- γ)** Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- δ)** Εθνικό Κόμμα

Μονάδες 12

A3α. Να περιγράψετε την ελληνική οικονομία κατά την περίοδο του μεσοπολέμου.

Μονάδες 13

A3β. Ποιες οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης του 1932 σε πολιτικό επίπεδο;

Μονάδες 6

2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

A4α. Ποια τα εκσυγχρονιστικά αιτήματα των αντιπολιτευτικών ομίλων, που συγκροτήθηκαν περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850, εξέφρασε με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος;

Μονάδες 7

A4β. Να παρουσιαστούν οι εκδηλώσεις του εθνικού διχασμού που οδήγησαν στο σχηματισμό της κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης.

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Β

B1. Συνδυάζοντας τις ιστορικές γνώσεις σας και τις πληροφορίες των παραθεμάτων που σας δίνονται, να αναφερθείτε στα οφέλη της Ελλάδας από τους Βαλκανικούς πολέμους, αλλά και στα προβλήματα που προέκυψαν από την ενσωμάτωση των νέων περιοχών στον εθνικό κορμό.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Μολονότι η Ελλάδα βγήκε υπερχρεωμένη από τους Βαλκανικούς Πολέμους, η ελληνική οικονομία έδινε κάποια σημεία ανόρθωσης, οφειλόμενα ίσως στην αναθέρμανση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς το κράτος μετά τη γενική ευφορία που δημιούργησαν οι σαρωτικές στρατιωτικές επιτυχίες, επιτρέποντας στον ελληνικό λαό να απεννύει το μέλλον με πρωτόγνωρη αισιοδοξία. [...]. Ό,τι συνέβαλε τα μέγιστα στο κλίμα σιγουριάς και αισιοδοξίας ήταν ο ενθουσιασμός για τις στρατιωτικές επιτυχίες. [...] Η παραγωγική δυνατότητα όσων περιοχών προσαρτήθηκαν και η παρεπόμενη επέκταση της εσωτερικής αγοράς ασφαλώς προοιωνίζονταν λαμπρό μέλλον. [...] Επιπλέον, οι στρατιωτικές επιτυχίες υπαγόρευαν τη διαρκή πολεμική ετοιμότητα των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων για την προάσπιση των νέων εδαφών, αφού τόσο η Τουρκία όσο και η Βουλγαρία δεν θα αποδέχονταν μάλλον τις εδαφικές τους απώλειες. Η επέκταση όμως της αμυντικής θωράκισης της Ελλάδας αναπόφευκτα καταπονούσε την οικονομία της.

(Γ. Β. Λεονταρίτης, *Η Ελλάδα στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο 1917- 1918*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2000, σ. 238-9).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β: [...] Το 1913 η ύπαιθρος της Ηπείρου, της Μακεδονίας και της Θράκης έμοιαζε περισσότερο με την νοτιοελλαδική ύπαιθρο των αρχών του 19ου , παρά με εκείνη των αρχών του 20ού αιώνα. Εκτεταμένα έλη κάλυπταν τις πεδινές περιοχές, η ελονοσία ενδημούσε, η πληθυσμιακή πυκνότητα ήταν χαμηλή. Κυρίαρχη μορφή ιδιοκτησίας ήταν τα τσιφλίκια, που συνδυάζονταν με την ημινομαδική κτηνοτροφία. Η οικονομία των νέων επαρχιών αντιμετώπιζε πρόσθετα προβλήματα κι απ' το γεγονός ότι έως τότε ήταν προσανατολισμένη προς τα οικονομικά και πολιτικά κέντρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, από τα οποία είχε αποκοπεί. Επιπλέον, στις νέες βόρειες επαρχίες κατοικούσε ένα μωσαϊκό από διαφορετικές φυλετικές και θρησκευτικές ομάδες. [...]

Αλέξης Φραγκιάδης, *Ελληνική Οικονομία 19ος – 20ός αιώνας*, Νεφέλη, Αθήνα 2007, σσ. 127-128.

	ΑΠΟ 18/12/2016 ΕΩΣ 05/01/2017
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Μονάδες 25

B2. Συνδυάζοντας τις ιστορικές γνώσεις σας και τις πληροφορίες των παραθεμάτων που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στο αναθεωρητικό έργο του Ελευθερίου Βενιζέλου, κατά το πρώτο εξάμηνο του 1911 (Κείμε. Α)

β. στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του κόμματος των Φιλελευθέρων (Κείμε. Β)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Το Σύνταγμα του 1911, ενώ συνέθετε τη νομική έκφραση της συντελεσθείσας πολιτικής ανόδου της αστικής τάξης, απέφυγε (όπως και στο παρελθόν) να ταυτιστεί με αποφασιστικές τομές που είχαν διεκδικηθεί από τους επαναστάτες του 1909 και η όλη αναθεωρητική διαδικασία διοχετεύτηκε στην εδραίωση της εγκαθίδρυσης «κράτους δικαίου» που συμβάδιζε με τις θέσεις του Βενιζέλου για συστηματική αναδιοργάνωση και λειτουργία της κρατικής μηχανής σύμφωνα προς τα πρότυπα των προηγμένων δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Η αναθεώρηση του 1911 προσπάθησε να εκφράσει και να ρυθμίσει ένα νέο συσχετισμό δυνάμεων στο συνασπισμό της εξουσίας αφήνοντας άθικτες όμως τις εξουσίες του βασιλιά και συναρτώντας τη συνταγματική διασφάλιση των βασιλικών προνομίων από τη μη καθιέρωση, με ρητή συνταγματική διάταξη, της «δεδηλωμένης».

(Παύλος Β. Πετρίδης, *Πολιτικές Δυνάμεις και Συνταγματικοί Θεσμοί στη Νεώτερη Ελλάδα (1844 έως 1940)*, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 95).

ΚΕΙΜΕΝΟ Β: Το Κόμμα των Φιλελευθέρων ήταν το μόνο ελληνικό κόμμα, ιδίως κατά τη δεκαετία του 1910, που διέθετε κάποιες οργανώσεις βάσης (τις «Λέσχες των Φιλελευθέρων») των οποίων η δραστηριότητα εξακολουθούσε ακόμα και κατά τις μη προεκλογικές περιόδους. Η δύναμη, βέβαια, και η παρέμβαση αυτών των οργανώσεων στη λειτουργία του κόμματος υπήρξαν περιορισμένες και η δραστηριότητά τους εμβρυακή. Το Κόμμα των Φιλελευθέρων, εξάλλου, δεν κατόρθωσε ποτέ να γίνει κόμμα μαζών, ούτε να οργανώσει το συνέδριό του. Ο δε συγκεντρωτικός χαρακτήρας της διεύθυνσής του ήταν, πέρα από κάθε αμφιβολία, απόλυτος. Η μονοκρατορία του Βενιζέλου αδιαφιλονίκητη. Η αδυναμία του Κόμματος των Φιλελευθέρων να γίνει ένα δημοκρατικά οργανωμένο και με έντονη εσωτερική ζωή κόμμα μαζών μπορεί να αποδοθεί σε παράγοντες που έχουν σχέση τόσο με τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού κοινωνικού χώρου, όσο και στο χαρακτήρα αυτού του κόμματος που αντικατοπτρίζει επίσης τις ιδιαίτερες συνθήκες γέννησής του. Η αντίσταση, πρώτα απ' όλα, των τοπικών κομμάτων συνέβαλε σε αυτό κατά πολύ. Η προσωπικότητα του Βενιζέλου καθώς και η θέση που καταλάμβανε στους κόλπους του κόμματος δεν άφηναν και πολλές ευκαιρίες σε ένα ενδεχόμενο κομματικό μηχανισμό, είτε για να φθάσει σε μια δημοκρατική λειτουργία, είτε για να πάρει σοβαρές πρωτοβουλίες. Με τον ίδιο τρόπο που η παρουσία του στο κέντρο του ελληνικού πολιτικού συστήματος, στο σύνολό του, προκαλούσε ένα είδος εξάρθρωσής του, [...] έτσι, και για ένα παραπάνω λόγο, ο οργανωτικός μηχανισμός του κόμματός του δύσκολα θα μπορούσε να αναπνεύσει

	ΑΠΟ 18/12/2016 ΕΩΣ 05/01/2017
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

αυτόνομα δίπλα στον Βενιζέλο. Περίπτωση επεξεργασίας συλλογικής κομματικής βούλησης γινόταν αδιανόητη. Ο Βενιζέλος γινόταν υποκατάστατο σκέψης και δράσης των βενιζελικών.

(Θαν. Διαμαντόπουλος, *Ο Βενιζελισμός της Ανόρθωσης*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 1985, σσ. 57-58, 71-72)

Μονάδες 25

	ΑΠΟ 18/12/2016 ΕΩΣ 05/01/2017
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Ημερομηνία: Πέμπτη 29 Δεκεμβρίου 2016
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A1.** α) Σωστό
β) Λάθος
γ) Σωστό
δ) Σωστό
ε) Σωστό
- A2.** α) Σχολικό βιβλίο, σελίδα 50 « Το Μάρτιο του 1922 ... βαρύτατες συνέπειές της».
β) Σχολικό βιβλίο, σελίδα 77 « Το Εθνικόν Κομιτάτον ... Οθωμανική αυτοκρατορία».
γ) Σχολικό βιβλίο, σελίδα 86 «Στις 15 Αυγούστου ... προώθησε τα αιτήματά του μέσω της Βουλής. Στις 15 Μαρτίου 1910 ... τις επιδιώξεις του».
δ) Σχολικό βιβλίο, σελίδα 92 « Το Εθνικό Κόμμα ... οι Βενιζελικοί».
- A3α.** Σχολικό βιβλίο, σελίδα 52 « Η Ελλάδα του μεσοπολέμου ... μέσα στην καταστροφή».
- A3β.** Σχολικό βιβλίο, σελίδα 54 « Οι πιο σημαντικές επιπτώσεις ... στην επιβολή δικτατορίας».
- A4α.** Σχολικό βιβλίο, σελίδα 75 – 76 « Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850 ... ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος.
- A4β.** Σχολικό βιβλίο, σελίδα 94 – 95 « Στις εκλογές που προκηρύχθηκαν ... στη Θεσσαλονίκη».

2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

B1. Σχολικό βιβλίο, σελίδα 49 « Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων ... ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος». Το ιστορικό παράθεμα μπορεί να αναπτυχθεί με τη μέθοδο της σύνθεσης όπως φαίνεται στο παράδειγμα που ακολουθεί.

Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων ... για τη γεωργική παραγωγή. (σχολικό βιβλίο, σελ. 49). Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται από το ιστορικό παράθεμα, στο οποίο αναφέρεται αρχικά η οικονομική επιβάρυνση της χώρας από το κόστος του πολέμου, η οποία όμως δεν εμπόδισε την ελπίδα και την αισιοδοξία για το μέλλον. Συγκεκριμένα οι στρατιωτικές νίκες της Ελλάδας δημιουργούσαν ένα κλίμα εμπιστοσύνης των πολιτών και γεννούσαν την ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο(η ελληνική οικονομία έδινε κάποια σημεία ... το μέλλον με πρωτόγνωρη αισιοδοξία). Παράλληλα, τα εδάφη που προσαρτήθηκαν στον εθνικό κορμό μπορούσαν να ενισχύσουν τις παραγωγικές δυνατότητες διευρύνοντας έτσι την αγοραστική δύναμη (Η παραγωγική δυνατότητα ... προοιωνίζονταν λαμπρό μέλλον.). Τέλος, οι συνεχείς στρατιωτικές επιτυχίες έδιναν την αίσθηση ενός ετοιμοπόλεμου δυναμικού, ικανού να προασπίσει τα ελληνικά εδάφη που κινδύνευαν από την επιβουλή γειτονικών λαών. (Επιπλέον, οι στρατιωτικές επιτυχίες ... τις εδαφικές τους απώλειες.)

Το κυριότερο όμως πρόβλημα ... χιλιάδες Εβραίοι. (σχολικό βιβλίο, σελ. 49). Το συγκεκριμένο πρόβλημα εθνολογικής σύστασης αποδεικνύεται και με βάση την ιστορική πηγή. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για την εικόνα των νεοαποκτηθέντων εδαφών, τα οποία θύμιζαν τα εγκαταλελειμμένα και εξαντλημένα εδάφη της Ελλάδας του 19^{ου} αιώνα (Το 1913 η ύπαιθρος της Ηπείρου, ... 20ού αιώνα). Εξακολουθούσαν να κυριαρχούν τα τσιφλίκια, ενώ η ελονοσία αποτελούσε ακόμη μάστιγα της περιοχής. (Εκτεταμένα έλη ... ημινομαδική κτηνοτροφία.). Μέσα σε όλα αυτά η οικονομική κατάσταση επιδειωνόταν εξαιτίας του προσανατολισμού της προς κέντρα της οθωμανικής αυτοκρατορίας με τα οποία όμως δε διατηρούσε η χώρα πλέον δεσμούς. (Η οικονομία των νέων επαρχιών ... από τα οποία είχε αποκοπεί). Η εικόνα των νέων εδαφών γίνεται ακόμα πιο δυσχερής λόγω της πολυπολιτισμικότητας που παρουσιάζει, αφού αποτελεί ένα συγκερασμό διαφόρων λαών.(Επιπλέον, στις νέες βόρειες επαρχίες ... θρησκευτικές ομάδες.)

Οπωσδήποτε, όμως, η Ελλάδα ... ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. (σχολικό βιβλίο, σελ. 49)

B2. α) Σχολικό βιβλίο, σελίδα 90 – 91 « Το πρώτο εξάμηνο του 1911 ... κοινοβουλευτικές συζητήσεις.

Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται από την ιστορική πηγή στην οποία αναφέρεται ρητά η επιθυμία του Βενιζέλου να μην προβεί σε αποφασιστικές αλλαγές όπως αυτές υποστηρίχθηκαν από το κίνημα στο Γουδί.(Το Σύνταγμα του 1911 ... από τους επαναστάτες του 1909). Στόχος υπήρξε η δημιουργία ενός κράτους δικαίου, το οποίο θα λειτουργεί σύμφωνα με τα προοδευτικά συστήματα του δυτικού κόσμου (εγκαθίδρυση «κράτους δικαίου» ... δυτικοευρωπαϊκών κρατών). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στις τροποποιήσεις του 1911 δεν θίχθηκαν οι αρμοδιότητες του στέμματος, γεγονός που αποδεικνύει τη φιλοβασιλική στάση του αρχηγού των Φιλελευθέρων(αφήνοντας άθικτες

	ΑΠΟ 18/12/2016 ΕΩΣ 05/01/2017
	2η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

όμως τις εξουσίες του βασιλιά). Σημαντικό κρίνεται, ακόμη, το γεγονός ότι τα ιστορικό παράθεμα μας δίνει μια σημαντική επιπλέον πληροφορία, που αφορά την άρση της αρχής της δεδηλωμένης, στοιχείο που ενισχύει ακόμη περισσότερο τις βασιλικές εξουσίες.(τη συνταγματική διασφάλιση των βασιλικών προνομίων από τη μη καθιέρωση, με ρητή συνταγματική διάταξη, της «δεδηλωμένης».).

β) Σχολικό βιβλίο, σελίδα 91 – 92 «Όσον αφορά τη δομή του βενιζελικού κόμματος ... και σε κάθε άλλο κόμμα».

Το ιστορικό παράθεμα κάνει, αρχικά, μια αναφορά στη λειτουργία «Λέσχεων Φιλελευθέρων», η δράση των οποίων συνεχιζόταν και κατά τις μη προεκλογικές περιόδους. (Το Κόμμα των Φιλελευθέρων ... κατά τις μη προεκλογικές περιόδους). Τονίζεται, όμως, όπως και στο σχολικό βιβλίο, η περιορισμένη δύναμη και παρεμβατικότητα τους στη δράση και λειτουργία του κόμματος. (Η δύναμη... εμβρυακή). Στη συνέχεια επιβεβαιώνεται ο προσωποπαγής χαρακτήρας του κόμματος των φιλελευθέρων, αφού επισημαίνεται ο συγκεντρωτικός του προσανατολισμός και η μονοκρατορία του Βενιζέλου. (Το Κόμμα των Φιλελευθέρων, εξάλλου, δεν κατόρθωσε ... αδιαφιλονίκητη). Την ίδια στιγμή η ιστορική πηγή εμπλουτίζει τις γνώσεις μας, καθώς κάνει μια απόπειρα να εξηγήσει την αδυναμία του κόμματος να οργανωθεί δημοκρατικά και να επιδράσει καίρια στη ζωή των μαζών. Αποδίδονται ευθύνες τόσο στα τοπικά κόμματα όσο και στην ισχυρή προσωπικότητα του Βενιζέλου που δεν επέτρεπε την αυτόνομη λειτουργία ενός κομματικού μηχανισμού που θα μπορούσε να δράσει αυτόβουλα στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής αρχής. (Η αδυναμία του Κόμματος των Φιλελευθέρων ... αυτόνομα δίπλα στον Βενιζέλο). Δεν υπήρχε καμιά δυνατότητα έκφρασης ομαδικής σκέψης και επιθυμίας, αφού κυρίαρχη ήταν η σκέψη , η βούληση και η ενέργεια του Βενιζέλου. (Περίπτωση επεξεργασίας... βενιζελικών).